

Okruhy ke státní závěrečné zkoušce z předmětu **PEDAGOGIKA – PSYCHOLOGIE**

1. Aplikované pedagogické vědy. Mravní výchova a metody mravního hodnocení, komplexní a inkluzivní výchova ve škole.
Hlavní psychologické směry, jejich představitelé a charakteristika přístupu k jedinci.
2. Vznik, vývoj pedagogiky jako vědy, předmět pedagogiky. Charakteristika základních pedagogických pojmů – výchova, vzdělávání, sebevýchova, sebezvzdělávání, vzdělání, učení, edukace, autoregulace, reedukace. Charakteristika základních pedagogických disciplín.
Psychologický výzkum, jeho metody a zásady při využití. Longitudinální a transverzální přístupy ve výzkumné práci. Základní druhy psychologických diagnostických metod.
3. Alternativní pedagogické směry, hnutí, reformní a alternativní školy od začátku 20. století – tzv. 1. a 2. vlna, porovnání s tradiční školou.
Předškolní věk. Kognitivní procesy. Senzitivní období pro rozvoj řeči, hry, kresby. Psychologická problematika vstupu dítěte do školy, vývojové aspekty zralosti pro školu.
4. Pomocné pedagogické vědy. Vývoj vzdělávání v českých zemích od 9. století až po současnost. Přínos Jana Amose Komenského pro rozvoj české a světové pedagogiky.
Základní kognitivní procesy (percepce, pozornost, paměť a představivost) a jejich vliv na život jedince, jejich význam a možnosti ovlivňování.
5. Funkce školy, základní pedagogické dokumenty. Trendy v současné edukaci. Formální, neformální a informální vzdělávání.
Proces myšlení (formy myšlení, druhy myšlení, myšlenkové operace, usuzování), faktory ovlivňující řešení problémů. Tvořivost. Inteligence (pojmové vymezení, druhy inteligence, přístupy ke studiu a měření inteligence), základní teorie inteligence.
6. Výchova jako předmět pedagogické vědy, etapy výchovného procesu. Druhy cílů výchovy. Výchovné zásady/principy. Koncept celoživotního učení.
Skupiny, skupinové procesy, komunikace a struktura. Prosociální chování, pomáhající chování a altruismus. Specifika komunikace v pomáhajících profesích.
7. Tělesná výchova, výchova ke zdraví a zdravému životnímu stylu. Estetická výchova, pracovní výchova.
Struktura osobnosti. Psychické vlastnosti osobnosti. Moderní typologie osobnosti (např. „Big Five“, Sprangerova typologie).
8. Rozumová výchova, globální výchova, multikulturní výchova, finanční gramotnost.

- Emoce (determinace, základní komponenty emocí, druhy emocí. Emoční inteligence, její složky, aplikace v praxi.
9. Volný čas a zájmová činnost. Zásady dobré rodičovské výchovy.
Temperament osobnosti (složky temperamentu, členění vycházející z Hippokrata ve vazbě na návazné základní koncepty Pavlova, Junga, Eysencka).
10. Globální výchova, výchova k humanismu, trendy v současné škole.
Periodizace lidského vývoje, teorie E. H. Eriksona, stručná charakteristika nejdůležitějších úkolů v jednotlivých etapách vývoje.
11. Ústavní výchova a ochranná výchova. Vztah výchovy, sebevýchovy a převýchovy.
Problematika kázně.
Agrese (agrese, agresivita, agresivní chování, druhy agrese, teorie agrese). Zátěžové situace a životní události.
12. Metody výchovy. Koncipování programu primární prevence.
Charakteristika období mladšího a staršího školního věku.
13. Klima školy a třídy. Školní výchova. Soudobý český školský vzdělávací systém.
Postoje, složky postoje, utváření a změna postojů, předsudky a stereotypy.
14. Osobnost a kompetence vychovávaného jedince (dítěte, žáka, studenta). Osobnost a kompetence pedagogického pracovníka.
Adolescence: kognitivní, morální vývoj, koncepce vývoje identity, sociální a citový vývoj.
15. Rodina jako základní společenská skupina. Poruchy funkcí rodiny. Typologie rodin, fáze rodinného cyklu a problémy současné rodiny v kontextu sociálně patologických jevů.
Období mladší, střední a starší dospělosti, hlavní vývojové úkoly, psychické projevy, krize středního věku a proměna osobní identity, manželství, rodičovství, projevy krize středního věku a strategie vyrovnávání, vztah dětí a rodičů, prarodičovská role.

Literatura:

BLATNÝ, M. a kol. *Psychologie osobnosti: hlavní témata, současné přístupy*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-2473434-7.

HAYES, N. *Základy sociální psychologie*. Praha: Portál, 2021. ISBN 978-80-262-1850-0.

CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-5326-3.

KALEJA, M. *Multikulturní výchova ve vzdělávání pedagogů základních škol*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2013. ISBN 978-80-7464-446-7.

- KANTOROVÁ, J. a kol. *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*. Olomouc: Hanex, 2010. ISBN 978-80-7409-030-1.
- KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0643-9.
- PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1499-3.
- PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1228-7.
- PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0872-3.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-2620-403-9.
- ŘÍČAN, P. *Cesta životem: vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2021. ISBN 978-80-262-1783-1.
- VÁGNEROVÁ, M. *Obecná psychologie: dílčí aspekty lidské psychiky a jejich orgánový základ*. Praha: Karolinum, 2016. SBN 978-80-246-3268-1.
- VÁGNEROVÁ, M., LISÁ, L. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-4961-0.
- VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. eds. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3357-9.
- VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I., SOLLÁROVÁ, E. ed. *Sociální psychologie: teorie, metody, aplikace*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-247-5775-9.